

ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET

Postboks 8019 Oslo
0030 Oslo

Oslo, 22.05.2014

HØRINGSUTTALELSE: Utkast til forskrifter ved innføring av ny uførepensjon i offentlig tjenstepensjon (overgangsregler, inntektsprøving og samordning)

Det vises til høringsnotat av 21. mars 2014, som først og fremst omhandler overgangsbestemmelser for løpende ytelser i offentlige tjenstepensjonsordninger (TPO) som berøres av endret regelverk for uføreytelsene.

Gabler vil herved knytte noen kommentarer til enkelte av bestemmelsene som foreslås. Det må understrekes at uførereformen i folketrygden og TPO-systemet er omfattende og kompleks, og det har vært til dels korte høringsfrister tidligere. Det ligger i sakens natur at ikke alle problemstillinger vil bli avdekket umiddelbart i arbeidet med å implementere en så stor reform. På denne bakgrunn ønsker Gabler at departementet også kommenterer de forholdene som tas opp i denne høringsuttalelsen som allerede har vært berørt i tidligere høringer.

Gabler har følgende merknader:

Utkast til overgangsforskrift for uførepensjon: §3 – Videreføring av retten til uførepensjon

Det foreslås at uførepensjon i TPO som er innvilget etter "gammelt" regelverk med lavere uføregrad enn 20 prosent skal kunne videreføres etter 1.1.2015. Dette innebærer at bestemmelsen om at det ikke skal gis uførepensjon i lavere grad enn 20 prosent i ny §27 i Lov om Statens Pensjonskasse kun skal gjelde nye saker som iverksettes første gang etter 1.1.2015. Gabler ønsker at departementet presiserer hva som menes med 20 prosent. Etter dagens praksis i de fleste offentlige tjenstepensjonsordninger beregnes uføregrad ved å dividere differansen mellom stillingsbrøk før og etter uførhet med stillingsbrøk før uførhet. Etter denne metoden vil en reduksjon fra 100 til 85 prosent stilling gi en uføregrad på 15 prosent, mens en reduksjon på like mange prosentenheter vil kunne gi en uføregrad på over 20 prosent hvis den opprinnelige forsikrede stilling var lavere. Eksempelvis vil en reduksjon fra 60 til 45 prosent gi en uføregrad på $(60-45)/60 = 25$ prosent. Gabler ønsker en

avklaring av om den nedre grensen på 20 prosent gjelder samlet tap av ervervsevne, eller det isolerte prosentvise inntektstapet i den medlemspliktige offentlige stillingen.

Det er nærliggende å anta at grensen på 20 prosent skal sees i sammenheng med bestemmelsen om at utbetalingene av uførepensjon skal stanses dersom pensjonisten får en inntekt som utgjør mer enn 80 prosent av samlet inntekt før uførhet, jfr. ny §29, femte ledd i Lov om Statens Pensjonskasse. Slik Gabler forstår denne bestemmelsen, skal også inntekter fra privat sektor legges til grunn i dette regnestykket, både før og etter uførhet. Hvis det er samme tankegang som ligger til grunn for 20-prosentsgrensen, må det være samlet tap av ervervsevne som skal danne utgangspunkt for vurderingen av om vilkåret for uførepensjon er oppfylt.

Utkast til overgangsforskrift for uførepensjon: Kapittel 5 – Overgangsregler for barnetillegg

Departementet foreslår at det for uførepensjoner som løper med barnetillegg innvilget etter gammelt regelverk, der det skal innvilges barnetillegg for "nye" barn født etter 31.12.2014, skal utbetales en eventuell overskytende differanse mellom barnetillegg for alle barn etter nye regler og et referansebeløp som fastsettes ut fra summen av de "gamle" barnetilleggene pr. 31.12.2014. I forslag til §14 står det at man skal ta utgangspunkt i "*barnetillegg for samtlige barn beregnet etter tjenstepensjonslovene på grunnlag av full tjenestetid og hel uførhet*". Gabler antar at en slik beregning skal benytte det "gamle" pensjonsgrunnlaget som gjelder pr. 31.12.2014, oppregulert med grunnbeløpet til beregningstidspunktet for det nye barnetillegget, og ikke det fiktive pensjonsgrunnlaget som skal beregnes for å konvertere de løpende uførepensjonene. Da en del konverterte pensjoner vil få 0 i fiktivt pensjonsgrunnlag, blir en annen fremgangsmåte ulogisk. Det er ønskelig at departementet bekrefter hvilken tolkning som er den korrekte.

Begrensningsregelen gjelder altså "*barnetillegg som er innvilget etter 31. desember 2014 når det også foreligger rett til barnetillegg som er innvilget før 1. januar 2015*". Gabler antar at denne regelen gjelder tillegg for «nye» barn som er født etter 2014, og ikke tilfeller der antall barn er uendret, men hvor det innvilges økt pensjonsgrad i TPO etter 31.12.2014. Da de nåværende beregningsreglene for barnetillegg er gunstigere enn de som skal gjelde fra 1.1.2015 (hhv 6,6 og 4 prosent pr barn), og referansebeløpet skal beregnes ut fra full uførhet og full opptjening, vil økt uføregrad etter 1.1.2015 ikke gi økt utbetaling av barnetillegg ved uendret antall barn hvis denne regelen legges til grunn.

Det forekommer ofte i praksis at medlemmer i offentlige tjenstepensjonsordninger kombinerer aktiv stilling med gradert uførepensjon. Videre ser man i mange tilfeller at helsetilstanden etter en tid forverres slik at uføregraden økes. Grunnet lønnsutvikling

i den aktive del av stillingsforholdet som avviker fra utviklingen i pensjonsgrunnlaget på den tidligere innvilgede uførepensjonen (som følger grunnbeløpet), vil en slik økning av uføregrad baseres på et annet pensjonsgrunnlag enn på den uførepensjon som er løper fra før. Ved økning av uføregrad er det ulik praksis i de forskjellige pensjonsinnretninger; noen konstruerer et samlet pensjonsgrunnlag, men de fleste opererer med separate delpensjoner med hvert sitt grunnlag. Gabler er av den oppfatning at økning av uføregrad i tjenstepensjonen etter 31.12.2014 som hovedregel må behandles som et nytt pensjonstilfelle som skal beregnes fullt og helt etter nye regler, herunder barnetillegg, mens den gamle uførepensjonen fra før 2015 skal løpe videre med uendret (dvs. G-regulert) beløp. Det er først og fremst ved *reduksjon* av pensjonsgrad på en løpende uførepensjon som er innvilget før 1.1.2015 at en forholdsmessig justering av barnetilleggene i forhold til referansebeløpet vil gi et rimelig resultat. Gabler ønsker en uttalelse fra departementet om dette.

Utkast til overgangsforskrift om samordning: §6 – Regulering av samordningsfradraget

Når det foreligger ytelser i TPO som er samordnet med "gammel" uførepensjon i folketrygden, foreslås det at det skal fastsettes et samordningsfradrag pr. 31.12.2014 som endres forholdsmessig ved evt. gradsendringer som finner sted etter 2014. Departementet foreslår at samordningsfradraget "*reguleres i samsvar med endringer i folketrygdens grunnbeløp*". AFP og alderspensjon etter særaldersgrense i TPO reguleres imidlertid ikke med grunnbeløpet, men med G minus 0,75 prosent. Ved første regulering etter uttak justeres fratrekksprosenten i forhold til uttaksmåned. Den foreslåtte bestemmelsen vil derfor gi et misforhold mellom regulering av bruttopensjonen og samordningsfradraget, med unntak av for etterlattepensjoner. Gabler mener derfor at den foreslåtte bestemmelsen bør endres til at reguleringen av fradraget skal følge tjenstepensjonens øvrige regulering.

Utkast til forskrift om samordning av enke- og enkemannspensjon fra tjenstepensjonsordning med uføretrygd

Departementet har tidligere foreslått at ervervsprøvde etterlattepensjoner skal samordne med 50 prosent av avdødes uføretrygd, og at ikke-ervervsprøvde etterlattepensjoner skal samordne med $\frac{3}{4}$ av et grunnbeløp samt gjenlevendetillegget. I dette nye høringsnotatet foreslås det at det i tilfeller der en ervervsprøvd etterlattepensjon er redusert for egenopptjent uførepensjon i TPO etter 60 prosent-begrensningsregelen, skal etterlattepensjonen kun samordne med gjenlevendetillegget. Gabler kan ikke se at noen av bestemmelsene som er foreslått sier noe om hvordan samordningsfradraget evt. skal reduseres i følgende tilfeller:

- Etterlattepensjonen i TPO er opptjent med redusert tjenestetid, dvs under 30 år
- Etterlattepensjonen i TPO er opptjent med en gjennomsnittlig deltid på under 100 prosent
- Pensjonsgrunnlaget i etterlattepensjonen i TPO er lavere enn beregningsgrunnlaget for avdødes uføretrygd i folketrygden (dvs om det skal videreføres noen fiktivfordel i samordningen)

Gabler ser gjerne at departementet presiserer hvordan det er tenkt at samordningen skal foretas i disse tilfellene, gjerne med regneeksempler. Eksisterende avkortingsregler i samordningsloven kan etter vår oppfatning ikke uten videre gjøres gjeldende for samordning med uføretrygd eller gjenlevendetillegg.

Det er også et spørsmål hvordan denne samordningen skal gjøres i tilfeller der utbetalt gjenlevendetillegg i folketrygden reduseres fordi pensjonisten har inntekt som overstiger den fastsatte inntektsgrensen. Problemstillingen kan sees i sammenheng med spørsmålet som ble reist i forrige høringsrunde om det er utbetalingsgrad eller uføregrad som skal anvendes i samordningen av alderspensjon etter særaldersgrense med gradert uføretrygd. Videre har Gabler spørsmål til om det vil gjøres alternative beregninger for uførepensjonister med gjenlevenderettigheter i folketrygden, der uføretrygd og gjenlevendetillegg reduseres eller bortfaller helt på grunn av inntekt. I dag har ytelsen "gradert uførepensjon med gjenlevenderettigheter som er redusert for ervervsinntekt" en slik alternativ beregning innebygd, der pensjonisten vil få utbetaling etter "uføremodell" eller "etterlattemodell", alt ettersom hva som kommer best ut. Man kan for eksempel tenke seg en person med uføretrygd og gjenlevendetillegg etter nytt regelverk, som får utbetalingene redusert til 0 fordi vedkommendes inntekt overstiger 80 prosent av inntekt før uførhet. Hvis den samme personen isteden hadde hatt en ren gjenlevendepensjon i folketrygden, kunne det imidlertid blitt en utbetaling etter reduksjon for den samme inntekten, grunnet andre avkortingsregler. Gabler kan ikke se at en slik alternativ beregning ved endringer i inntekt har vært vurdert.

Utkast til forskrift om inntektsprøving og etteroppgjør

Departementet foreslår at for mye utbetalt pensjon kan avregnes mot fremtidige ytelser, men at det ikke kan trekkes mer enn 10 prosent av månedlig utbetaling. Gabler mener den foreslåtte grensen er for lav, og at den kan medføre at det i mange tilfeller vil ta uforholdsmessig lang tid å få avregnet alt. Notatet henviser til tilsvarende bestemmelse i folketrygdloven, men da de månedelige utbetalingene fra folketrygden i regelen vil være betraktelig høyere enn pensjonen fra TPO, er vi av den oppfatning at bestemmelsene heller ikke kan være like. Vi forstår argumentet om at det vil være uheldig om pensjonisten grunnet avregning av pensjon vil havne i en så penibel økonomisk situasjon at vedkommende ikke er i stand til å opprettholde en anstendig

levestandard, mener det virker på den annen side heller ikke formålstjenlig at en pensjonist med 500 kr i månedlig uførepensjon fra TPO kun skal kunne trekkes 50 kr i måneden. Vi mener derfor at i tilfeller der det både er utbetaling fra TPO og folketrygden, kan man trygt heve grensen for TPOs del til 50 prosent av nettoppensjonen etter skatt, som er en grense som flere leverandører opererer med i dag. I tilfeller der det kun utbetales pensjon fra TPO, bør grensen settes lavere, eksempelvis 20 prosent. Vi vil påpeke at dette som regel vil gjelde pensjoner med lavere grader, der personen har arbeidsinntekt ved siden av.

Utbetalingene av uførepensjon skal stanses dersom pensjonistens inntekt overstiger 80 prosent av tidligere inntekt. Gabler ønsker en redegjørelse for hva slags inntektsbegrep som skal legges til grunn i fastsettelsen av "tidligere inntekt", spesielt med tanke på personer som har og har hatt inntekt fra både offentlig og privat sektor. Hvis hverken folketrygdens IFU (inntekt før uførhet), folketrygdens beregningsgrunnlag eller pensjonsgrunnlaget i TPO skal legges til grunn, men dette isteden skal fastsettes som en særskilt størrelse i TPO, vil det antagelig være knyttet administrative utfordringer til å fastslå hvilken øvre inntektsgrense som skal gjelde for de konverterte uførepensjonistene.

Gabler vil også påpekt behovet for retningslinjer for hvordan opptjening av fremtidige pensjonsrettigheter vil bli påvirket av inntekt fra medlemspliktig stilling i TPO som samtidig medfører avkorting av en løpende uførepensjon.

Endelig har Gabler spørsmål til hva slags inntektsgrense som skal gjelde for uførepensjoner i TPO innvilget før 1.1.2015, der personen mottar uføretrygd i folketrygden som er konvertert fra gammel uførepensjon. I henhold til ny §12-14 i folketrygdloven, skal disse personene i folketrygden ha en inntektsgrense til og med år 2018 som svarer til inntekt etter uførhet tillagt 60 000 kroner. Vi kan ikke se at det er foreslått noen tilsvarende overgangsregel for konverterte uførepensjoner i TPO. Det kan virke uheldig om disse personene, som det vil være mange av, vil måtte forholde seg til forskjellige inntektsgrenser i folketrygden og tjenestepensjonsordningene, og ber departementet vurdere om det skal innføres en tilsvarende overgangsregel for TPO.

Med vennlig hilsen
For Gabler AS

Stig Ørjan Sletner
Seniorkonsulent
Tel.: 984 78 148
E-mail: stig.orjan.sletner@gabler.no